

ACI Cagnes-sur-Mer
Veillée de Chavouot 5777

אדם מועד לעולם

Accident et responsabilité :

Zéro tracas zéro blabla ?!

1ère partie : Quelques problématiques du Talmud

Le principe : Une vigilance de chaque instant

תלמוד בבלי מסכת בבא קמא דף כו עמוד א

מתני'. אדם מועד לעולם, בין שוגג בין מזיד, בין ער בין ישן

תלמוד בבלי מסכת בבא קמא דף כו עמוד ב

מנא הני מילי? אמר חזקיה, וכן תנא דבי חזקיה, אמר קרא: פצע תחת פצע, לחייבו על השוגג כמזיד, ועל האונס כרצון.

Celui qui tombe d'un toit

תלמוד בבלי מסכת בבא קמא דף כז עמוד א

ואמר רבה: נפל מראש הגג ברוח שאינה מצויה והזיק ובייש - חייב על הנזק ופטור בד' דברים, ברוח מצויה והזיק ובייש - חייב בד' דברים ופטור על הבשת, ואם נתהפך - חייב אף על הבשת

רש"י

ואם נתהפך - [לאחר] שהתחיל לנפול דנתכוין לנפול על האדם להנאתו

חייב אף על הבשת - אף על פי שלא נתכוין לשם בשת

Celui qui trébuche dans la rue

מתני'. המניח את הכד ברה"ר, ובא אחר ונתקל בה ושברה - פטור/

תלמוד בבלי מסכת בבא קמא דף כז עמוד ב

ובא אחר ונתקל בה ושברה - פטור. אמאי פטור? איבעי ליה לעיוני ומיזל! אמרי דבי רב משמיה דרב: בממלא רה"ר כולה חביות; שמואל אמר: באפילה שנו; רבי יוחנן אמר: בקרן זוית

אמר ליה ר' אבא לרב אשי, הכי אמרי במערבא משמיה דר' עולא: לפי שאין דרכן של בני אדם להתבונן בדרכים

רש"י

לפי שאין דרך בני אדם כו' - אמתני' מהדר דלא תימא באפילה או בקרן זוית אלא אפי' באורה פטור הנתקל ודקשיא

לך איבעי ליה עיוני ומיזל אין דרך בני אדם להתבונן בדרכים

Celui qui s'arrête brusquement

תלמוד בבלי מסכת בבא קמא דף לא עמוד א

מתני'. שני קדרין שהיו מהלכין זה אחר זה, ונתקל הראשון ונפל ונתקל השני בראשון - הראשון חייב בנזקי שני

גמ'. אמר רבי יוחנן: לא תימא מתני' ר' מאיר היא, דאמר נתקל פושע הוא וחייב, אלא אפילו לרבנן דאמרי אנוס

הוא ופטור, הכא חייב, שהיה לו לעמוד ולא עמד; רב נחמן בר יצחק אמר: אפילו תימא לא היה לו לעמוד, היה לו

להזהיר ולא הזהיר. ורבי יוחנן אמר: כיון דלא היה לו לעמוד לא היה לו להזהיר, דטריד

רש"י

שהיה לו לעמוד - כלומר בהכי מתוקמא מתניתין ששהה בנפילתו כדי עמידה ולא עמד

Celui qui s'y prend mal avec sa femme

תלמוד בבלי מסכת בבא קמא דף לב עמוד א

בעא מיניה רבה בר נתן מרב הונא: המזיק את אשתו בתשמיש המטה, מהו? כיון דברשות קעביד - פטור, או דלמא איבעי ליה לעיוני? א"ל, תניתוה: שלזה רשות להלך ולזה רשות להלך. אמר רבא, ק"ו: ומה יער, שזה לרשותו נכנס וזה לרשותו נכנס, נעשה כמי שנכנס לרשות חבירו וחייב, זה שלרשות חבירו נכנס לא כל שכן! אלא הא קתני: שלזה רשות להלך ולזה רשות להלך! התם תרוייהו כהדדי נינהו, הכא איהו קעביד מעשה. והיא לא? והכתיב: ונכרתו הנפשות העושות מקרב עמם! הנאה לתרוייהו אית להו, איהו מעשה הוא דקעביד

Ceux qui sont pressés et ceux qui le sont moins

מתני'. שנים שהיו מהלכין ברה"ר, אחד רץ ואחד מהלך, או שהיו שניהם רצין, והזיקו זה את זה - שניהם פטורין **גמ'.** מתני' דלא כאיסי בן יהודה; דתניא, איסי בן יהודה אומר: רץ - חייב, מפני שהוא משונה; ומודה איסי, בע"ש בין השמשות - שהוא פטור, מפני שרץ ברשות. א"ר יוחנן: הלכה כאיסי בן יהודה. ומי אמר רבי יוחנן הכי? והאמר ר' יוחנן: הלכה כסתם משנה, ותנן: אחד רץ ואחד מהלך, או שהיו שניהם רצין - פטורין! מתני' - בע"ש בין השמשות. ממאי? מדקתני: או שהיו שניהם רצין - פטורין, הא תו ל"ל? השתא אחד רץ ואחד מהלך - פטור, שניהם רצין מבעיא? אלא הכי קאמר: אחד רץ ואחד מהלך - פטור; בד"א - בע"ש בין השמשות, אבל בחול, אחד רץ ואחד מהלך - חייב; שניהם רצין, אפי' בחול - פטורין

Celui qui casse les affaires de l'autre pour éviter un drame

תלמוד בבלי מסכת בבא קמא דף קיז עמוד ב

ההוא גברא דאקדים ואסיק חמרא למברא קמי דסליקו אינשי במברא, בעי לאטבועי, אתא ההוא גברא מלח ליה לחמרא דההוא גברא ושדייה לנהרא וטבע, אתא לקמיה דרבה, פטריה. אמר ליה אביי: והא מציל עצמו בממון חבירו הוא! א"ל האי מעיקרא רודף הוה. רבה לטעמיה, דאמר רבה: רודף שהיה רודף אחר חבירו להורגו, ושיבר את הכלים, בין של נרדף בין של כל אדם - פטור, שהרי מתחייב בנפשו; ונרדף ששיבר את הכלים של רודף - פטור, שלא יהא ממונו חביב עליו מגופו, אבל של כל אדם - חייב, דאסור להציל עצמו בממון חבירו; ורודף שהיה רודף אחר רודף להציל, ושיבר כלים, בין של נרדף בין של כל אדם - פטור, ולא מן הדין, אלא שאם אי אתה אומר כן, אין לך אדם שמציל את חבירו מן הרודף

רש"י מסכת בבא קמא דף קיז עמוד ב

אסיק חמריה למברא - מכניס חמורו לספינה מעבר הנהר והיו בה אנשים

בעא - חמרא לטבועי מעברא

מלח ליה - דחפו לחמור והשליכו למים לשון אחר מלח ליה כמו המלחים (יונה א) התחיל המלח להציל הספינה . ודחפו והשליכו

[האי] - בעל החמור רודף הוא להרוג נפשות

ושיבר את הכלים - בין של נרדף בין של כל אדם פטור מלשלם שהרי מתחייב בנפשו הוא ברדיפה זו ואפילו אין הורגו דתנן בפרק בן סורר ומורה ואלו ניתנו להציל בנפשו הרודף אחר חבירו להרגו ונמצא תשלומין וחייב מיתה באין כאחד

מגופו - שהרי נרדף זה רשאי להרוג את רודפו שנאמר (שמות כב) אם במחצתת ימצא הגנב התורה אמרה אם בא להרגך השכם להרגו

ולא מן הדין - שהרי המציל עצמו בממון חבירו חייב כ"ש מציל אחרים בממון חבירו

2ème partie : Quelques réflexions sur la responsabilité

Un accident ... presque intentionnel

רא"ש מסכת בבא קמא פרק ב סימן טו

וכן אם נפל מן הגג ברוח שאין מצויה חייב בנזק ופטור מד' דברים ואי ברוח מצויה נפל חייב בארבעה דברים דהוי קרוב למזיד דלא היה לו לעלות לגג בלא מעקה כיון דיכול ליפול ממנו ברוח מצויה

Différents types de dommages accidentels

תוספות מסכת בבא קמא דף כח עמוד ב

ואונס רחמנא פטריה - ומפצע תחת פצע לא מרבינן אונס גמור כדפירשתי לעיל (דף כז):

תוספות מסכת בבא קמא דף כז עמוד ב

ושמואל אמר באפילה שנו - והא דפליגי לקמן (דף כט.) אי נתקל פושע הוא או לא כגון שנתקל מעצמו ולא נתקל בשום דבר אבל הכא שנתקל מחמת מכשול ולא איבעי ליה לעיוני אונס הוא ואף על גב דלעיל (דף כז): מרבינן אונס כרצון באדם המזיק מפצע תחת פצע אונס גמור לא רבי רחמנא דהא בירושלמי פוטר אותו שישן ראשון אם הזיק לשני הבא אצלו לישן

רמב"ם הלכות חובל ומזיק פרק א

מי שנפל מן הגג ברוח מצויה והזיק חייב בארבעה דברים ופטור מן הבושת, נפל ברוח שאינה מצויה חייב בנזק בלבד ופטור מארבעה דברים, ואם נתהפך חייב בכל אף בבושת, שכל המתכוין להזיק אף על פי שלא נתכוון לבייש חייב בבושת

מגיד משנה הלכות חובל ומזיק פרק א

יב [מי שנפל מן הגג ברוח מצויה. דע ששלשה חלקים הם. כל זמן שיש בדבר פשיעה גמורה וזה רוח מצויה אבל] הוא שלא בכונה חייב בארבעה דברים ופטור מן הבושת. לא היה שם פשיעה וג"כ לא נעשה באונס גמור חייב על הנזק ופטור מן השאר וזה רוח שאינה מצויה. באונס גמור כתבו המפרשים ז"ל שהוא פטור

Dommages corporels et dommages aux biens

רבינו חננאל מסכת בבא קמא דף כט עמוד א

ואי קשיא לך הא דתני דבי חזקיה פצע תחת פצע לחייב על האונס כרצון התם בנזקי גופו אבל הכא דבנזקי ממונו לא.

רי"ף מסכת בבא קמא דף יד עמוד א

מתני' שני קדרין שהיו מהלכין זה אחר זה ונתקל הראשון ונפל ונתקל השני בראשון הראשון חייב בנזקו של שני

נימוקי יוסף מסכת בבא קמא דף יד עמוד א

חייב בנזקו. אוקימנא בגמרא בשהיה הראשון יכול לעמוד עד שלא נתקל בו השני ולא עמד דבכה"ג ודאי אפי' לרבנן דקי"ל כותיהו דאמרי דנתקל לאו פושע הוא הכא מחייבי ליה לפי שהיה לו לעמוד ולא עמד אבל אם לא היה יכול לעמוד פטור ולא אמרינן היה לו להזהיר דהא מטרד טריד ודוקא בנזקי גופו כלומר בנזקי גופו של שני הוא דחייב אבל לא בנזקי ממונו של שני דנתקל באחר כנתקל בבור הוא דהא ראשון נעשה בתקלה זו כבור דלא עביד מידי וכבר ברירנא לעיל דלא מצינו בור שחייבו בו את הכלים ואף על גב דבשאר נזקי אדם חייבין אפי' באונס ולא

חשבינן ליה כבור התם הוא דקעביד איהו מעשה דקאתי היזקא מכחו אבל הכא חבריה הוא דאיתזק ביה וכן ממונו של ראשון כגופו לחייבו בגוף שני הנתקל בו וכמו שנפרש בגמרא בעזרת האל

Dommages imputables à un tiers et force majeure

רא"ש מסכת בבא קמא פרק ג סימן י

י [דף לב ע"א] המזיק את אשתו בתשמיש המטה מהו. ואסיק רבא דחייב* אף על גב דברשות קעביד איבעי ליה לעיוני משומר דאיהו עביד מעשה ולא היא

פלפולא חריפתא בבא קמא פרק ג סימן י

[ר] דאיהו עביד מעשה ולא היא. כלומר כשהוא עושה מעשה אף על גב דאית לה הנאה לאו מעשה עבדת אבל ודאי דשייך לגבה נמי עושה מעשה וכדקתני במסכת כלה שמשו שניהם כאחת זה דרך עקש ש"מ שמדרכה ג"כ לשמש והיינו מעשה דיישה אלא דכשמשו שניהם כאחת ודאי דלא מצית מחייבת ליה כיון שההיזק נעשה על ידה כמו על ידו היא עצמה מתחייבת בנפשה וכ"ש כשהיא שמשה ולא היא אלא כשהיא לא שמשה מיירי ובהא הוא דקאמר דאיהו עביד מעשה ולא היא כלומר אף על גב דהנאה אית לה

רי"ף מסכת בבא קמא דף יא עמוד א

ירושלמי אמר רבי יצחק מתני 'כשהיו שניהם ישנים אבל אם היה אחד מהן ישן ובא חברו וישן אצלו זה שבא לישן אצלו הוא המוע

נימוקי יוסף מסכת בבא קמא דף יא עמוד א

מתני 'בין ישן. משום שוגג איצטריך דלא תימא דלא מחייב שוגג אלא כשהוא ער אבל ישן אנוס הוא קמ"ל דאפילו ישן נמי חייב ומיהו אמרינן בירושלמי ה"מ דישן חייב היינו דישן לו אצל כלים או ב' בני אדם שהיו שניהם ישנים והזיקו זה את זה אבל אם זה ישן ובא חברו וישן אצלו או שהניח כלים אצלו ושברן פטור דמי שהניחם אצלו הוא הפושע

חידושי הרמב"ן מסכת בבא מציעא דף פב עמוד ב

ומצאתי בתוס' בב"ק כ"ז ב' שמפרשים אותה משום אדם המזיק, וא"כ למה פטרוהו לדברי האומר אנוס הוא והלא אדם מועד לעולם בין באונס בין ברצון, והם השיבו שאינו חייב באונסין גדולים וסמכו אותה מן הירו' שאמרו בישן ובא חברו וישן אצלו הוא המועד, ואי אפשר להעמידה דהתם משום דשני פשע בעצמו, וכן מה שאמרו באם היה בעל קורה ראשון ובעל חבית אחרון וכולה מתני, 'וכן מה שאמרו לפי שאין דרכן של בני אדם להתבונן בדרכים, כלם כשהם אדם המזיק משום פשיעה דניזק פטרו בהם, או שהם בור וכגון שהלה נתקל בו, ואין להאריך כאן וסוף דבר כיון שהזכירו חכמים באונס נזקין אבן מונחת בחיקו ולא הכיר בה מעולם ב"ק כ"ו ב' ונפל מן הגג ברוח, שאינה מצויה שם כ"ז א' הרי הזכירו סוף האונסין כלם, דרוח שאינה מצויה אפילו כאותה של אליהו במשמע, דרוח מצויה הזכירו לענין ש"ח אבל רוח שאינה מצויה לא הוזכרה בתלמוד אלא לענין אונס דהוא מן האונסין הגדולים שבעולם, ואין כאן מקום להאריך בזה יותר מדאי

Casser dans la joie

שולחן ערוך חושן משפט הלכות נזיקין סימן שעח

אם בא אחד רוכב בסוס מאחרי חברו, ופגע בסוס שחבירו רוכב בו והכה את הסוס, חייב לשלם כל מה שישומו בית דין שנפחת מחמת הכאה זו. ואפילו היה הסוס המוכה של עובד כוכבים, וצריך הנזיק לשלם לעובד כוכבים יותר ממה שנפחתו דמי הסוס, אין המזיק חייב לשלם יותר ממה שישומו בית דין. בחורים הרוכבים לקראת חתן וכלה והזיקו זה את זה ממון חבירו דרך שמחה ושחוק, וכן בשאר דבר שמחה הואיל ונהגו כן, פטורין (מרדכי ס"פ הישן ותוספות והרא"ש ואגודה פרק לולב וערבה), מ"מ אם נראה לב"ד לעשות סייג וגדר, הרשות בידם

תלמוד בבלי מסכת סוכה דף מה עמוד א
מיד תינוקות שומטין את לולביהן, ואוכלין אתרוגיהן.

תוספות מסכת סוכה דף מה עמוד א

מיד תינוקות שומטין לולביהן - לולבי תינוקות שומטין הגדולים מידן ואוכלין אתרוגיהן של תינוקות ואין בדבר גזל ולא משום דרכי שלום אלא שכך נהגו בו מחמת שמחה כך פי' בקונט' ויש ללמוד מכאן לאותן בחורים שרוכבים בסוסים לקראת חתן ונלחמים זה עם זה וקורעין בגדו של חבירו או מקלקל לו סוסו שהן פטורין שכך נהגו מחמת שמחת חתן

Casser en courant pour la mitsva

שולחן ערוך חושן משפט הלכות נזיקין סימן שעח סעיף ח

היה אחד רץ ואחד מהלך, והוזק המהלך ברץ, חייב, מפני שרץ שלא ברשות. בד"א, בחול. <ד> אבל בע"ש בין השמשות, פטור, {יא} מפני שרץ ברשות. (כב) ודוקא בסתם, דתלינן דרץ לצורך שבת. אבל אם ידוע שאינו רץ (אלא לשאר חפציו, ולא שייכא ביה צורך שבת, חייב כמו בחול) (ר"ן פרק המניח

פתחי תשובה

סעיף ח) ד' (אבל בערב שבת בין השמשות. עיין בתשובת חות יאיר סי' ר"ז במי שהיה רץ לקידוש לבנה ומפני מרוצתו פגע בחנות אחת ושפך כד שמן ושיבר כלי זכוכית, והעלה דחייב לשלם, דאין למידין כלל מרץ בין השמשות בערב שבת דבהיל טובא, שהרי הוא ספק לילה והוא זמן מועט לפני הלילה ממש לכל היותר

3ème partie : Quelques questions très concrètes

L'autobus endommage la voiture en stationnement

חשוקי חמד בבא קמא דף כז עמוד אחשוקי חמד בבא קמא דף כז עמוד א

שאלה. מכונית החונה במקום שהשלטונות אין נותנים רשות לחנות בו, ואוטובוס הגיע ורצה לעבור, ולא הצליח ונתקע בו, ונגרם נזק למכונית ולאוטובוס, מי משלם את הנזק?

תשובה. תנן בבבא קמא דף כז ע"א המניח את הכד ברשות הרבים ובא אחר ונתקל בו, ושברה פטור. ואמרינן בגמרא אמאי פטור איבעי ליה לעיוני ומיזל, אמרי דבי רב משמיה דרב בממלא רשות הרבים כולה חביות, שמואל אמר באפילה שנו, רבי יוחנן אמר בקרן זוית, אמר רב פפא לא דיקא מתניתין אלא או כשמואל או כרבי יוחנן, דאי כרב מאי אריא נתקל אפילו שבר נמי, אמר רב זביד משמיה דרבא הוא הדין דאפי' שבר, והאי דקתני נתקל, איידי דבעי למתני סיפא ואם הוזק בה בעל חבית חייב בנזקו, דדוקא נתקל אבל שבר לא, מאי טעמא הוא דאזיק אנפשיה, קתני רישא נתקל.

והנה להלכה פסק השו"ע (סימן תיב סעיף א - ב (ככל הדעות) יעיון בב"י שם) (שהמניח חבית ברשות הרבים פטור השובר, משום שאין דרכו של בני אדם להתבונן בדרכים. ואם הניחם בין ברשות, ובין שלא ברשות, אם אי אפשר לעבור, מותר לשבור אפילו בידים, אך אם ניזוק בה, פטור בעל החבית, דאיהו דאזיק אנפשיה ולכאורה הוא הדין בענייננו מכונית החונה אפילו במקום שמותר לחנות, אך מפריעה למעבר, אם אין האוטובוס יכול לעבור, אלא על ידי שיעשה לה נזק מותר להזיקה ופטור, וכ"ש אם המכונית חונה במקום שאין לחנות שם, אך אם האוטובוס יכול לעבור שם והזיקה, בין אם הוא חנה ברשות, ובין אם חנה שלא ברשות חייב, כיון שאי אפשר לפטרו מן הטעם שאין דרך בני אדם להתבונן בדרכים, כיון שהנהוג באוטובוס חייב להתבונן בדרכים והנה אם החנה את רכבו ברשות הרבים שלא ברשות, ויש מקום מאד צר לעבור, ולא הצליח לכוון לעבור, וגרם נזק למכונית, יש להסתפק מה דינו. דהנה כתב השו"ע (שם ס"ב) (שהממלא את הדרך בחביות אפילו ברשות, השוברם פטור, ודוקא כששברם בלא כוונה, אבל אסור לשוברו בידים, וכתב הסמ"ע) (דוקא כשאפשר ללכת מן הצד, אבל אם גם אי אפשר ללכת מן הצד, מותר לשוברו בידים. והוסיף בשו"ת בית אפרים) (סימן עט) (שאם הניחם שם שלא ברשות, אף שאפשר ללכת מן הצד פטור השובר, כששברם דרך כניסה ויציאה, משום דעביד אינש דינא לנפשיה).

וא"כ יש להסתפק בנהג אוטובוס העובר ברשות הרבים, ויש לו מקום צר מאד לעבור, וקשה מאד לכוון, האם צריך להתאמץ לעבור בלא לגרום נזק, או שמא כיון שקשה לכוון, והנהג החנה את רכבו שלא ברשות, יתכן שהיה כאפשר לעבור מן הצד, ואם שברו בכניסה וביציאה פטור, וצ"ע ויש להעיר, שלפעמים אנשים חונים במקום שאסור לחנות, ומפריעים לרכבים אחרים לעבור, ולפעמים גורמים בכך צער רב לאנשים, שבעבור זה מפסידים אוטובוס וכדומה, וכן לפעמים יש מוניות מאחוריהם, ועל ידי זה שהם מפריעים לעבור, המונה עולה, וגורמים הפסד לנוסעים, ואף שבדיני אדם הם פטורים חייבים בידי שמים.

La voiture freine brutalement et se fait rentrer dedans

חשוקי חמד בבא קמא דף לא עמוד א

שאלה. ראובר נסע בכביש ראשי, ולפתע נעצר, שמעון שנסע מאחור התנגש בו בעוצמה וניזוק. האם ראובר חייב בנזקי שמעון?

תשובה. מדינא דגמרא הראשון חייב, כמבואר ב"ק דף לא ע"א שני קדרין שהיו מהלכין זה אחר זה ונתקל הראשון ונפל, ונתקל השני בראשון, הראשון חייב בנזקי השני, ולכאורה ה"ה בענייננו.

אלא דלאחר שהסכימו אומות העולם כולם ע"פ מנהג המדינה, שבכביש תמיד האחרון חייב, א"כ גם ע"פ דין תורה נחייב את השני, וזאת ע"פ המבואר במס' ב"ב דף ה' ע"ב (רש"י) בני העיר להסיע על קיצתן. ופרש"י לקנוס את העובר על קיצת דבריהם, להסיעם מדת דין תורה ונראה עוד שדברי המשנה נאמרו בשני קדרים, אבל בנוגע לשתי מכוניות, אם חקקו אומות העולם שתמיד האחרון חייב, מאחר וחוששים לפקוח נפש, ולכן הטילו את מלא האחריות על הנהג השני שהוא זה החייב לשמור מרחק, תקנה זו במכוניות לא מנוגדת לדין תורה, לכן לאחר תקנה של האומות גם לפי דין תורה האחרון חייב כמו כן יש להוסיף שמכיון שמכונית שנעצרה נדלקות שם הנורות האדומות, הרי זה כאילו שהוא הזהיר את הנהג שנסע מאחוריו. ולכן פטור על נזקיו אמנם אם הנהג הראשון נסע בלי רשיון, הרי שדינו כמי שרץ ברשות הרבים, שמכיון שאין לו רשות לרוץ, הוא חייב בנזקי האחרים, וה"ה למי שנסע בלי רשיון, מכיון שהוא נוסע בלי רשות בית דין, חייב בנזקים שגורם

Le parachutiste se loupe et atterit sur la foule de spectateurs

חשוקי חמד בבא קמא דף לב עמוד א

שאלה. צנחן שע"י רוח שאינה מצויה, נחת על ציבור צופים שבאו לראות את פלאי הצניחה, ושלשה מהצופים נפצעו קשה. האם הצנחן חייב לשלם לפצויים דמי נזק, לשיטת הסוברים דאדם המזיק חייב גם באונס גמור], יעוין [בשו"ע] (חו"מ סימן שעח ס"ב) תשובה. בשו"ע (חו"מ סימן תכא ס"ה) נאמר שנים שנתאבקו יחד, ואחד הפיל חברו לארץ, ונפל וסימא את עינו, פטור. וכתב הסמ"ע (סק"י) (טעם כיון דהתאבקו שניהם ברצון... וכל אחד ידע שאי אפשר לצמצם שיפילו דוקא באופן שלא יהיה בו היזק, הו"ל כאילו נתייאשו ומחלו אהדדי, שאף אם יארע לאחד היזק יהיה מה שיהיה, כיון שלא נתכוין חבירו להזיקו, אלא שקרה לו דרך נפילתו שיהיה פטור לאור זאת אולי גם בענייננו, פטור הצנחן, כיון שכל הצופים היו צריכים לחשוש שיתכן שתבוא רוח מהים, ותזיזנו ויפול על האנשים, שנאמר עושה מלאכיו רוחות, ואיהו דאזיקו אנפשיהו אלא דיש להעיר ע"ז מדברי המחנה אפרים שהובא בגליון מהרש"א) (שם סי"ב) (שהקשה ממסכת ב"ק דף לב ע"א המזיק את אשתו בתשמיש המטה דאיבעי ליה לעיוני, אף על פי שברשות קעביד? ותירץ המחנה אפרים דהמזיק את אשתו הוא עביד מעשה ולא היא, ולכן חייב הבעל אף על גב דברשות קעביד, ולפי"ז לכאורה גם בענייננו, שרק הצנחן קעביד מעשה ולא הצופים, יש לחייבו, ואולי יש לחלק שהוא לא עביד מעשה ורק הרוח הזיזתו עוד יש להעיר דאם נפל הצנחן על ילד או על מכונית שעברה בחוץ, יתכן שחייב, דהרי כל סיבת הפטור בשנים שנתאבקו הוא דהו"ל כאילו נתייאשו ומחלו אהדדי, וזה שייך רק במי שיכול למחול אבל לא בקטן, ולא במכונית שעברה שם במקרה

Il veut faire fuir un chien agressif et casse une fenêtre

חשוקי חמד בבא קמא דף לב עמוד א

שאלה. כלב שרץ אחר נער לנשכו, ראה זאת עובר אורח וזרק אבן על הכלב כדי לעצרו מרדיפתו, והאבן החטיאה את המטרה ובמקום לפגוע בכלב ניפצה שמשו, אך הנער ניצל. האם הזורק חייב? האם הנער חייב תשובה.... וכמו כן אולי יש לדמות דין זה למבואר במסכת סנהדרין) דף עד ע"א (הרודף אחר הרודף, והזיק פטור, ולא מן הדין אלא מפני תיקון העולם, ולכאורה ה"ה בענייננו

והנה לכאורה חייב הנער לשלם עבור השמשה, שבזריקת האבן ניצל מהכלב, אך זה אינו כי לא ניפוץ השמשה הצילה אותו אלא זריקת האבן. וגם אם השמשה לא היתה נשברת, הוא היה ניצול מהכלב. וכעין סברא זו דן בספר כתנות יוסף (להגר"י בורדגו שורשי הדינים ענף ב' הו"ד לעיל דף כט ע"א

Quand Jack Sparrow croise la route du trésorier de la Syna..

שאלה. מעשה שהיה בגבאי צדקה, שאסף "מעות לאביונים" לחלקם לאביונים הגרים בשכונתו, הוא הניח את הכסף בארון ששם מחזיק גם את כספו האישי. והלך לשמוע קריאת המגילה. הגנבים כנראה עקבו אחריו, וידעו את מעשיו הטובים, ובשעה שהלך לבית הכנסת לשמוע מגילה, פרצו לביתו, וגנבו את כל הכסף. האם הגבאי חייב לשלם תשובה. אמנם הגבאי הוא רק שומר חנם], ויעוין בשו"ת נודע ביהודה (חו"מ תנינא סימן נד (למה לא הוי שומר שכן [אך יתכן שבפורים כשידוע לכל שהוא גבאי צדקה, ויש בידו סכום רב, היה אסור לו להשאיר את הכסף בארון, למרות ששם מחזיק גם את כספו הפרטי. שהרי כתב השו"ע (חו"מ סימן רצא סי"ד (שאע"פ שמניח את הפקדון עם שלו, אם אין המקום ראוי לשמירה חייב, דבשלו הוא רשאי, ואינו רשאי בשל אחרים. ואעפ"י שנאמר במסכת ב"ק דף צג ע"א לשמור ולא לחלק לעניים. וכן פסק השו"ע (חו"מ סימן שא ס"ו, (כיון שהוי ממון שאין לו תובעין. יש לחלק בין סוגי הממון שיש לו, אם הממון צריך להעבירם הלאה לגבאי המחלק לאביונים, ולו אין זכות לחלק, כתב הנתיבות) שם סק"ח (שאינו זה נקרא ממון שאין לו תובעין, כיון שהגבאי תובע ממנו, ודוקא גבאי שיש לו רשות לחלק פטור, ובפתחי תשובה) סק"ה (כתב שאפילו יש גבאי המחלק, אין הגבאי נקרא תובע, ולא הוי ממון שיש לו תובעין, וסיים הפתחי תשובה, ולדינא צ"ע ועל הכסף שהוא אסף עבור עניי שכונתו והוא המחלק, לכאורה פטור, דאף שהוא מיוחד לעניי הקהילה, כיון שיש ביד הגזברים לחלק וליתן למי שלבם חפץ, והרי זה כממון שאין לו תובעים, כמבואר בפתחי תשובה) שם סק"ז. (אך אם כבר קצצו כמה כסף כל אחד יקבל, אפילו שלא קצצו סכום מסוים, אלא שקצצו באחוזים, שכל עני יקבל כך וכך אחוז מהכסף שיאסף, אם כן הכסף שנגנב, כבר היה שייך להם, וחייב לשלם להם. ואפילו אם לא קצצו, כתב בפתחי תשובה) סק"ה (בשם שו"ת חוות יאיר) סימן קצט (שיכולים העניים להעמיד להם מורשה ולתבוע המעות ובלאו הכי כתב הפתחי תשובה) סק"ו (שאף שהגבאי פטור מדיני אדם מ"מ חייב הגבאי בדיני שמים. אך יתכן שפטור לגמרי, שהנה הפתחי תשובה) סק"ו (הביא בשם השיבת ציון) סימן צט (שנשאל שאולי גבאי בית הכנסת יהיה פטור מלשלם, שאם נחייב את הגבאים ממנעי ולא עבדי, כמו שאמרינן באפוטרופוס שפטור משבועה. והשיב לו השיבת ציון שגבאי בית הכנסת, שהציבור בוחרים אותו, חייב משום שהוא לו שבח ותפארת, ויש לו דין אפוטרופוס שמינהו בי"ד. ואולי לפי זה גבאי של עניים שהציבור לא בוחר אותו, ואין לו מזה שום שבח, אלא עבדות וחסד למען עניים, אם נחייב אותם ממנעי ולא עבדי, ואולי יהיה פטור, וצ"ע

: